

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»**

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА ПРАВА

Кафедра теорії та практики управління

**ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ
В БАХРЕЙНІ**

Роботу виконала:
Студентка групи АМ-42м

Уманська А.С.

Керівник:
проф., д.н.держ.упр.,
Чукут С.А.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ У КОРОЛІВСТВІ БАХРЕЙН.....	4
1.1. Історична ретроспектива впровадження електронного урядування та сучасний стан справ	4
1.2. Аналіз урядового порталу та електронних послуг, що пропонуються громадянам.....	10
РОЗДІЛ 2. МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ДОСВІДУ КОРОЛІВСТВА БАХРЕЙН У СФЕРІ ВПРОВАДЖЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ	14
ВИСНОВКИ.....	17
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	20

ВСТУП

Одним із пріоритетів розвитку України є формування інформаційного суспільства. Останнє можна визначити як орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на формування інноваційної моделі розвитку високотехнологічне суспільство, кожен громадянин який має можливість створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, користуватися та обмінюватися ними. Що, у свою чергу, забезпечує кожній людині можливість повною мірою реалізувати свій потенціал, стає запорукою особистого і суспільного розвитку та підвищення якості життя. Серед інструментів, які застосовуються під час переходу від комп'ютеризації до інформаційного суспільства, особлива роль належить системі e-government (е-уряд). І це не випадково: з урахуванням можливостей сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) е-уряд стає реальною альтернативою уряду традиційному. Але, на жаль, інституціональні аспекти його впровадження в Україні недостатньо розроблені (конкретні механізми тільки формуються), а темпи розвитку суттєво «відстають від графіка».

Щоб пришвидшити та якісно покращити процес впровадження системи електронного урядування в Україні можна звернутися до досвіду країн, які мають вже певний багаж розробок, напрацювань та практичного втілення у сфері електронного урядування. У своїй курсовій роботі я пропоную обрати для аналізу Королівство Бахрейн та дослідити їх шлях та розвиток до становлення ефективної та конкурентоспроможної комплексної системи електронного урядування.

До того ж впровадження електронного урядування, створення електронного уряду та становлення е-демократії передбачають нові форми організації діяльності та взаємодії державних органів з громадянами та організаціями.

І, я вважаю, що вивчення досвіду Королівства Бахрейн дало б змогу вивчити та відстежити нові шляхи для розвитку та вдосконалення вітчизняної системи електронного урядування.

Розділ 1. Впровадження системи електронного урядування у Королівстві Бахрейн

1.1. Історична ретроспектива впровадження електронного урядування та сучасний стан справ

Королівство Бахрейн є невеличкою країною у Персидській затоці в Південно-Західній Азії, найменша арабська держава. Бахрейн займає три відносно великих і багато дрібних островів в 16 км на схід від берегів Саудівської Аравії. Чисельність населення Королівства Бахрейн більш ніж 700 тисяч осіб. «Бахрейн» з арабської означає два джерела води, солодкі водні весни і солоня вода в морях, яка оточує острівну країну.

Можливо, не кожен день ми чуємо про цю країну, особливо у аспекті електронного урядування. Але, треба відмітити, що вона є піонером серед країн Персидської затоки, яка почала активно впроваджувати систему електронного урядування [21, с.80]. У Королівстві Бахрейн дуже розвинена інфраструктура і інформаційно-комунікаційна інфраструктура не є винятком.

Доказом цього може бути те, що країна Бахрейн посідає 18 місце у рейтингу країн-лідерів із електронного урядування за 2014 рік (дані ООН) [26, с.15]. Цікаво те, що ще два роки тому, а саме у 2012 році, країна посідала 36 місце у цьому самому ж рейтингу. Отже, можна з впевненістю сказати, що за останні два роки країна зробила помітний ривок у розвитку національної системи електронного урядування.

Історія виникнення електронного урядування в Бахреїні почалася ще у 1978 році зі створення Комітету Статистики. Згодом у 1979 відбувся дуже значний крок, який був поштовхом до великого початку створення ефективної та конкурентоспроможної системи е-урядування. Був створений Центральний Комітет Інформації (Central Informatics Organization, CIO). Всі дії, які мали відношення до інформаційно-комунікаційних технологій координувалися та контролювалися саме цим спеціально створеним органом. І саме цей орган

зіграв визначну роль у впровадженні електронного урядування у Королівстві Бахрейн.

Згодом у цьому ж 1979 році Центральним Комітетом Інформації було запущено перший урядовий комп'ютерний центр. А у 1981 році Центральний Комітет Інформації за дорученням Прем'єр Міністра мав забезпечити систему централізованої обробки даних та затвердити придбання інноваційно-нових апаратних засобів та програмного забезпечення для більш ґрунтовного впровадження е-урядування. 1984 рік відзначився тим, що у цей рік було створено Центральний реєстр населення, який надавав громадянам, земельним ділянкам та установам унікальні ідентифікаційні властивості, що, до речі, відзначилось потім на створенні біометричних паспортів, а саме ID-карток.

Після невеликого застою у 1996 році було впроваджено Єдину Урядову Мережу передачі даних, яка дозволила об'єднати між собою усі урядові структури для більш тісної та ефективної взаємодії [25, с.3-5].

Єдина Урядова Мережа передачі даних характеризувалася такими особливостями:

- Одна з найнадійніших, розповсюджених мереж світу
- Доступ до інтернету та до поштової скриньки надається виключно усім державним службовцям
- Застосування найновіших технологій таких, як оптоволоконні технології
- Збільшено пропускну здатність передачі даних

Далі Королівство Бахрейн впевнено рухалося у бік розвитку системи електронного урядування (воно створило Національний Дата Центр, вдосконалення Єдиної Урядової мережі передачі даних та розробка Ідентифікаційних карток, а саме SmartCard) і у 2007-2012 роках стався великий ривок. За ці роки було залучено багато іноземних інвесторів та партнерів, які суттєво вплинули на розвиток електронного урядування у Бахреїні. Також суттєво розширювалася кількість електронних послуг, які пропонуються

громадянам. Створений єдиний Контакт Центр, значно покращений урядовий портал, створення мобільних додатків задля надання електронних послуг.

Бахрейн не планує на цьому завершувати свою історію розвитку системи електронного урядування, тому має план на 2016 рік. У цій програмі чітко виокремлено 7 основних пріоритетів, які ставить перед собою уряд: перейти на досконало новий рівень системи електронного урядування; надавати високоякісні послуги громадянам; підвищити ефективність наданих послуг; вступати в ще більш активну взаємодію з громадянами; розвивати підприємництво; співпрацювати з усіма зацікавленими сторонами; заохочувати інновації [18].

Для того, щоб наглядно побачити ключові етапи розвитку електронного урядування у Королівстві Бахрейн пропонуємо переглянути дану схему, що зображено нижче.

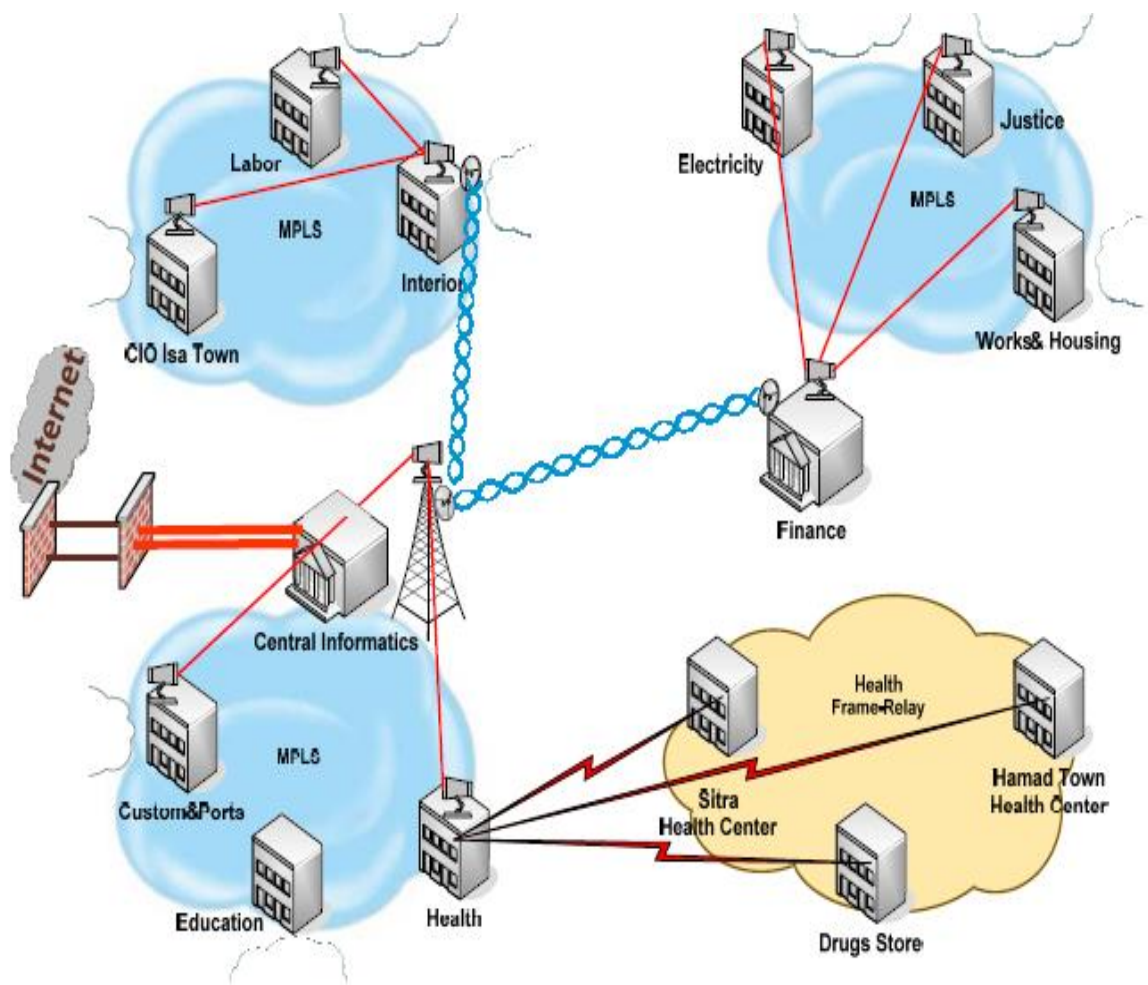
Наразі багато дослідників виділяють три ключові складові або ж трьох китів, на яких стоїть ефективне, передове та успішне електронне урядування у Королівстві Бахрейн. По-перше, це Національний Дата Центр, по-друге, Єдина Урядова Мережа передачі даних та по-третє Ідентифікаційна картка або SmartCard [20, с.3].

Національний Дата Центр оснащений спеціальною системою безпеки та захисту, отримує та перероблює інформацію 24 години 7 днів на тиждень, забезпечений системою резервного копіювання, зберігає сервера та дані найбільш ключових міністерств, зберігає інформацію з урядових сайтів, а також підпорядковується Центральному Комітету Інформації.

Єдину Урядову Мережу передачі даних можна зобразити за допомогою такої наглядної схеми [20, с.4]:

Також хочу більш детально зупинитися на Ідентифікаційній картці або ж SmartCard. Для українців це актуальна тема так, як Європейський Союз висуває одну з ключових вимог до нас, а саме запровадження біометричних паспортів (у Бахреїні ідентифікаційна картка або SmartCard аналог біометричному паспорту) [20, с.5].

Які ж функції виконує Ідентифікаційна картка?

- Виступає у ролі ID card, тобто посвідчення особи
- Уміщує у собі водійське посвідчення
- Забезпечує та контролює доступ до даних та інформації
- Виконує функції електронного гаманця або ж просто кредитної картки
- Закордонний паспорт (Travel ID Card)
- Електронний цифровий підпис знаходиться на картці

- Звичайно ж біометричні дані (відбиток пальця, сканування сітчатки ока)
- Відомості про вашу освіту (електронний диплом, атестат)
- Відомості про ваше здоров'я (для полегшення консультацій у лікаря)
- Потрібно оновлювати кожні п'ять років
- Користуватися можуть усі громадяни незалежно від статевої приналежності та вікової структури

1.2. Аналіз урядового порталу та електронних послуг, що пропонуються громадянам

Взагалі уряд Бахрейну сміливо можна назвати прикладом відвертості, прозорості та відкритості, оскільки майже всі урядові агентства представлені в інтернеті, а також усі законодавчі акти безоплатно доступні через мережу. Доступність вищого керівництва країни для населення забезпечується за допомогою урядового порталу. Ця система має досконалі служби і засоби публікації урядових документів і відкрита для доступу користувачам інтернету. Матеріали брифінгів, промови, відповіді, проекти законів розміщуються на

сервері Національного Дата Центру і, на думку фахівців, понад мільйон користувачів щодня отримують документи, що їх цікавлять.

Іншу систему, яка наявна на сайті урядового порталу було реалізовано в рамках національної ініціативи з посилення контролю над діяльністю уряду з боку громадян. Вона дозволяє населенню подавати пропозиції і отримувати відгуки на них електронною поштою в інтерактивному режимі. Однією з головних цілей створення такої системи було спрощення проведення експериментів і отримання коментарів з різних джерел. Ця система припускає виключно вільний обмін думками, проведення дебатів і винесення остаточних ухвал.

Вже дивлячись на першу сторінку одразу можна виокремити для себе декілька зручних та корисних функцій. Перше, що кидається в око у верхньому лівому боці можна прослідкувати за температурою повітря. Мені здається, що це дуже не погана інформація, яка має право бути на такому сайті [18].

Наявна функція, яка дозволяє відвідувачеві переключитися на іншу мову, у нашому випадку на арабську, але наявна також і англійська мова. Я також вважаю це великим плюсом, двомовність порталу е-урядування.

Електронний портал висвітлює чіткі координати Національного Контакт Центру, а також сторінки урядового порталу у багатьох соціальних мережах. Отже, тут можна знову казати про широку відкритість.

На сайті виокремлюються три найголовніші рівні реалізації системи електронного урядування. А саме: Уряд-Громадянам, Уряд-Бізнесу та Уряд-Уряду. Але про ці три рівні реалізації я хочу детальніше зупинитися при розгляді електронних послуг, що наявні в системі електронного урядування Королівства Бахрейн [18].

Треба виділити таку надзвичайно важливу функцію, яка допомагає людям з поганим зором також з легкістю користуватися даним ресурсом. Вся інформація, яка дається на сайті її можна заслухати. Тобто, можна казати про наявність функцій для обслуговування користувачів з фізичними обмеженнями.

На сайті доступно та зрозуміло пояснюються такі тривіальні речі як наприклад: як правильно сплатити у електронній формі за світло, за воду або ж як правильно сплатити штраф за неправильне паркування.

Також серед наявних на сайті відео уроків є такі: як подати заявку на візу он-лайн, як пройти медичний огляд он-лайн, як відстежувати поштові відправлення, як робити запити, як оновити реєстрацію транспортного засобу, подати скаргу та багато інших [18].

На мою думку, дуже важливо пояснити та залучити людину саме до користування цими електронними послугами. Замало тільки того, щоб створити їх та запустити у дію. Треба ще обов'язково заохотити громадян користуватися саме електронними послугами на противагу звичайними. І мені здається урядовий портал е-урядування чудово справляється з цим завданням.

Переходячи до аналізу саме вже електронних послуг я пропоную для початку визначити що ж таке електронні послуги.

Електронні державні послуги - державні послуги, які надаються в електронному вигляді органами державної влади та органами місцевого самоврядування людині та громадянину, фізичним та юридичним особам[12, с.4].

Головна функція електронного уряду – надання адміністративних послуг та переліку видів електронного подання інформаційних послуг:

- інформування (надання безпосередньо інформації про державні (адміністративні) послуги);
- одностороння взаємодія (забезпечена можливість користувачу отримати електронну форму документа);
- двостороння взаємодія (забезпечена можливість обробки електронної форми документа, включаючи ідентифікацію);
- проведення трансакцій (електронна реалізація можливостей прийняття рішень та їх доставка) [19].

Переходячи безпосередньо до аналізу електронних послуг, що надаються у Королівстві Бахрейн, то по-перше треба зауважити, що великий внесок у

розвиток саме цього аспекту електронного урядування зробили іноземні корпорації. Зокрема, такі відомі широкому загалу компанії, як: IBM, CISCO, Microsoft, UNESCO, ZAIN та багато інших досвідчених компаній та організацій світового рівня [20, с.7].

Перехід на он-лайнні послуги зручний як для уряду, так і для громадян. З розвитком цієї технології зникає потреба в особистих відвідинах, написанні паперових документів або в телефонному зв'язку з урядовими установами. Онлайнні послуги на урядових сайтах значно відрізняються одна від одної. До числа 10 найбільш поширених і доступних у Бахреїні ввійшли такі послуги:

- сплата податків;
- запит форм для заповнення та замовлення публікацій;
- подача скарг;
- реєстрація транспортних засобів;
- отримання мисливських та риболовецьких ліцензій;
- отримання різних свідоцтв;
- реєстрація участі на семінарах і конференціях;
- он-лайнні відвідини магазинів.

На сьогодні у Бахреїні взагалі налічується понад 280 електронних послуг, що надаються громадянам [20, с.9].

На сайті урядового порталу можна знайти електронні послуги, які поділяються на три найголовніші рівні реалізації системи електронного урядування. А саме: Уряд-Громадянам, Уряд-Бізнесу та Уряд-Уряду. Пропоную розглянути кожний розділ окремо[18].

Отже, електронні послуги що пропонуються урядом громадянам (тобто усім нам відоме скорочення G2C). Серед них такі, як: здійснення оплати за навчання, подивитися статус стипендії, переглянути результати студентських іспитів, видача копій студентських сертифікатів, реєстрація в літніх клубах для відпочинку студентів, схвалення, акредитація та перевірка школи, подача скарг щодо захисту прав споживачів, перегляд та ознайомлення зі стандартами та метрологічними показниками, продовження водійських прав, оплата штрафів,

реєстрація до автошколи, служба зайнятості, пошук роботи, оформлення страхування тим, хто шукає роботу, житлово-комунальні послуги, сплата комунальних послуг та багато іншого. Цей список можна продовжувати і продовжувати [25].

Мене дійсно вразила величезна кількість доступних та працюючих електронних послуг, які, на мій погляд, значно покращують та полегшують життя людині. І це тільки ті послуги, які надаються урядом громадянам.

Тепер хотіла би проаналізувати електронні послуги, які поступають від уряду до бізнесу.

Електронний портал запевняє, що користуючись електронними послугами, володілець бізнесу підвищить, покращить та вдосконалив свій бізнес, а також зекономить свій час.

Я не можу не погодитися з цим твердженням. Бо цей ресурс дозволяє зареєструвати, переоформити або ж закрити свій бізнес за декілька хвилин. Також можна брати участь у он-лайн тендерах, відслідковувати ситуацію на ринку економіки, бути в курсі останніх законів та розпоряджень, швидкий спосіб сплати податків, отримати рекламний дозвіл, видача потрібних нотаріальних свідоцтв та також багато іншого [18].

Треба сказати, що безумно наявність усіх цих електронних послуг, що значно спрощують введення бізнесу та заохочують бізнесменів вести його відкрито та прозоро.

І останній рівень реалізації системи електронного урядування це взаємодія уряду з урядом.

У даному розділі пропонуються такі послуги як модуль електронних закупівель: нові, більш ефективні процедури організації і проведення державних закупівель; відкритий доступ будь-яких суб'єктів ринку до інформації про потреби держорганів країни у певних продуктах і послугах, можливість безпосередньо взяти участь у тендерах; можливість організації громадського контролю за процесом проведення державних закупівель тощо.

Або ж електронний документообіг: значне зниження затрат часу і коштів; підвищення ефективності роботи державних установ; розширені можливостей контролю; надання доступу до найбільш повної і своєчасної інформації [18].

Хочу сказати, що доступ до цих електронних сервісів є на високому рівні. Цьому свідчить велике різноманіття способів доступу до цих електронних послуг.

Тобто, е-послуги можна отримати через: електронний портал; мобільний портал, а саме: мобільний додаток; електронні кіоски; наявність спеціальних електронних центрів по наданню е-послуг; національний контакт центр [20, с.9].

Також наявна велика кількість мобільних додатків. Зокрема, за допомогою цих додатків можна знайти найближчий е-кіоск або ж електронний центр по наданню е-послуг. Також мобільний додаток у якому можна сплатити за електроенергію та водопостачання. А також мобільний сервіс, який спрощує отримання медичних послуг. Мобільні додатки працюють на таких ОС, як Блекбері, Андроїд та Айфон (операційна система IOS) [20, с.10].

Отже, судячи з вищесказаного можна впевнено сказати, що рівень доступності отримання е-послуг є на високому рівні.

Не завжди достатньо розробити та впровадити велику кількість електронних послуг. Потрібно ще також, щоб громадяни користувалися цими послугами, вміли ними користуватися та хотіли ними користуватися.

У Королівстві Бахрейн існує зв'язок між життєвими циклами та самими електронними послугами. Наприклад, надається певна подія життєвого циклу (народження, навчання, пошук роботи, смерть, лікування, пенсія) та одразу подається приклад електронного сервісу для громадян, який пропонується для даного життєвого епізоду. Також є е-послуги для підприємців та бізнесменів, які також у цій таблиці розподілені за життєвими циклами (заснування бізнесу, найм персоналу, фінансування, оподаткування, закриття або продаж власного бізнесу) [20, с.9].

Розділ 2. Можливості застосування досвіду Королівства Бахрейн у сфері впровадження системи електронного урядування

Проаналізувавши деякі аспекти досвіду Королівства Бахрейн щодо впровадження системи електронного урядування хочу сказати наступне. Україні є чого повчитись у багатьох країнах і Королівство Бахрейн не є винятком.

По-перше, органи державної влади та органи місцевого самоврядування повинні створити належні умови для проведення своїх засідань у режимі он-лайн, у яких представники громадянської суспільності змогли б брати участь. Порядок доступу та участі представників громадянської суспільності на засіданнях органів державної влади та органів місцевого самоврядування регулюється регламентами відповідних органів.

Для громадянської суспільності слід забезпечити можливість подавати органам державної влади та органам місцевого самоврядування в електронному вигляді пропозиції щодо поліпшення їх діяльності, а також урегулювання суспільних відносин, умов життя всіх верств населення, розвитку держави і суспільства в цілому.

Аналіз досвіду запровадження інструментів електронної демократії у Бахреїні показує, що завдяки застосуванню інтернет-технологій у громадян з'являються нові можливості участі в політичному процесі, зокрема, підвищення рівня їхньої інформованості щодо актуальних політичних проблем, діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.

По-друге, треба підняти урядовий портал на кардинально новий рівень. На превеликий жаль у нас в Україні урядовий портал скоріше працює як інформаційний інтернет ресурс, де можна переглянути останні новини, останні дії уряду, анонси подій. Треба робити його корисним, багатофункціональним та дієвим. Громадяни повинні звертатися до інтернет порталу електронного урядування як до помічника, який здатен ефективно та швидко вирішити їхні нагальні питання та проблеми.

По-третє, треба залучати самих же громадян до електронного урядування, бо без них ця система не буде функціонувати. Громадяни повинні бути готові використовувати можливості інформаційних технологій. Уряд Бахрейну активно рекламував та поширював інформацію про впровадження системи електронного урядування. У нас же далеко не кожна людина навіть розуміє, що це за явище і що воно представляє.

Наступним пунктом хочу відзначити те, що треба обов'язково розвивати систему отримання електронних послуг. Електронні послуги значно полегшують громадянам життя.

Також наголошую на тому, що потрібно розвивати інтернет грамотність громадян України та рівень їх користування інтернетом, долати цифрову нерівність. Суспільство не повинно боятися отримувати електронні послуги чи відчувати складності при їх отриманні. Тому пропоную запровадити безкоштовні інтернет-курси, що будуть давати базові навички користування інтернетом, а зокрема і урядовим порталом. Саме таким чином і поступило Королівство Бахрейн.

Особливо для нашої країни з нашим менталітетом вважаю дуже важливим надання таких електронних послуг, як: сплата податків он-лайн, реєстрація, перереєстрація, закриття бізнесу; можливість запису до лікаря, отримання різних свідоцтв та дозволів, реєстрація майна. На мою думку, переведення цих послуг у електронну сферу суттєво знизить рівень корупції та хабарництва.

Ще однією моєю пропозицією є створення Єдиного Контакт Центру на подібні одинименного центру у Королівстві Бахрейн. Взаємодія громадян та уряду повинна бути не тільки через інтернет, а також через телефону мережу.

Безумовним плюсом було б створення мобільних додатків, що також би підняло рівень взаємодії громадян та уряду на новий рівень.

Дивлячись на досвід впровадження системи електронного урядування у Бахрейнні важливим був той аспект, що суттєво було оновлено обладнання за допомогою, якого функціонує уся система. Україна теж повинна рухатися у

цьому напрямку, намагатися залучати іноземні інвестиції та співпрацювати з великими корпораціями. Нове обладнання дозволить збільшити пропускну здатність та прискорити швидкість обміну інформацією.

Проблема вдосконалення інформаційно-комунікаційних технологій, їх відповідність потребам реалізації електронного управління не завжди відповідає викликам сучасності, що призводить, зокрема, до несвоєчасності розміщення інформації про діяльність державних органів влади. Крім того, для нашого суспільства ще залишається вельми актуальним питання про інформаційне піратство у сфері використання неліцензійного інформаційного забезпечення.

І, остання, на мою думку, найважливіша річ, яку нашій країні треба обов'язково втілювати у життя. Це, звичайно, бажання розбудувати власну національну ефективну систему електронного урядування. Проаналізувавши виступи різних чиновників, які працюють у сфері електронного урядування у Королівстві Бахрейн, можна з впевненістю сказати, що вони майстри своєї справи, вони працюють на благо своєї батьківщини і прагнуть будь-що досягнути поставлених цілей. Я вважаю, що саме цього нам і не вистачає.

ВИСНОВКИ

1. Електронне урядування є не простим технологічним рішенням, а інноваційною концепцією управління державою як важелем масштабного перетворення суспільства. Зміна нормативно-правової бази, принципів формування і бюджетного фінансування, перерозподіл зон пріоритетної компетенції державних і громадських структур, оновлення та розширення ціннісних парадигм суспільства, освітніх акцентів є підґрунтям для реінжинірингу державного управління через створення і розвиток електронного уряду. Зміни мають торкнутися також і виборчої системи, і принципів законодавчої діяльності, і схем здійснення контролю та підвищення відповідальності всіх гілок влади перед громадянами, їх об'єднаннями і суб'єктами економічної діяльності. Основою відповідних перетворень у державних та урядових структурах є готовність громадян використати можливості інформаційних технологій, оцінити їх переваги, застосувати у своєму житті, бізнесі, громадській та науковій діяльності, навчанні тощо. Цей процес має ініціюватися спільно трьома секторами – державним, громадським і бізнесовим.

У процесі створення та поетапного впровадження системи електронного урядування вирішуються завдання управління інформаційними ресурсами, а саме: створення інформаційних ресурсів, необхідних для державного управління і реалізації конституційних прав різних категорій громадян на інформаційні державні послуги; забезпечення ефективного використання державних інформаційних ресурсів у діяльності органів державної влади і державних установ; забезпечення громадянам і організаціям вільного доступу до інформаційних ресурсів відповідно до чинного законодавства України; створення адекватної нормативно-правової бази; координація галузевих і регіональних державних структур з формування та використання державних інформаційних ресурсів, визначення порядку та умов їх використання; реєстрація та облік державних інформаційних ресурсів; формування і забезпечення доступності інформації про склад та умови використання

інформаційних ресурсів; визначення повноважень і обов'язків органів державної влади, підприємств та організацій, підрозділів і окремих фахівців щодо формування, захисту й використання державних інформаційних ресурсів; визначення складу державних інформаційних ресурсів, необхідних на кожному рівні державного управління, для забезпечення їх формування, форм подання, збору, введення, збереження, обробки і використання, моніторингу і коригування стану інформаційних ресурсів; захист державних інформаційних ресурсів, контроль за їх цілісністю та використанням.

2. Королівство Бахрейн стрімкими темпами розвивається та рухається у бік великого прогресу. Високий рівень розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, іноземні інвестиції та партнерство з провідними корпораціями значно впливають на цей процес.

Починаючи з 1978 активно, а іноді і не дуже, впроваджувалась система електронного урядування. Наразі країна не прагне зупинитися та ставить грандіозні плани і планує їх втілювати в життя. Серед таких планів можна виокремити переміщення на досконало новий рівень системи електронного урядування; надавати високоякісні послуги громадянам; підвищити ефективність наданих послуг; вступати в ще більш активну взаємодію з громадянами; розвивати підприємництво; співпрацювати з усіма зацікавленими сторонами; заохочувати інновації.

Уряд Бахрейну сміливо можна назвати прикладом відвертості, прозорості та відкритості, оскільки майже всі урядові агентства представлені в інтернеті, а також усі законодавчі акти безоплатно доступні через мережу.

Аналізуючи ситуацію, яка наявна зараз, то тут можна виділити великий перелік електронних послуг, які надаються як громадянам, як бізнесу і також урядові. Важливо також, що населення Королівства Бахрейн охоче користується цими послугами і знає, як ними користуватися.

Королівство Бахрейн порівняно молода держава (отримала незалежність у 1971 році). Її основний дохід складає продаж та переробка нафти. Отже, можна стверджувати, що країна має велике матеріально-грошове забезпечення. І дуже

приємно, що влада та правляча верхівка розуміють, що треба розвивати свою країну, вкладати кошти у розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, вкладати кошти у світле майбутнє, а не у війну. І, мені здається, нам є чого повчитися та перейняти у такої країни, як Королівство Бахрейн.

3. Проаналізувавши досвід по впровадженню системи електронного урядування у Королівстві Бахрейн я дійшла висновку, що, по-перше, органи державної влади та органи місцевого самоврядування повинні створити належні умови для проведення своїх засідань у режимі он-лайн, у яких представники громадськості змогли б брати участь.

По-друге, треба підняти урядовий портал на кардинально новий рівень.

Треба робити його корисним, багатофункціональним та дієвим. Громадяни повинні звертатися до інтернет порталу електронного урядування як до помічника, який здатен ефективно та швидко вирішити їхні нагальні питання та проблеми.

По-третє, треба залучати самих же громадян до електронного урядування, бо без них ця система не буде функціонувати. Громадяни повинні бути готові використовувати можливості інформаційних технологій.

Потрібно розвивати інтернет грамотність громадян України та рівень їх користування інтернетом, долати цифрову нерівність.

Особливо для нашої країни з нашим менталітетом вважаю дуже важливим надання таких електронних послуг, як: сплата податків он-лайн, реєстрація, перереєстрація, закриття бізнесу; можливість запису до лікаря, отримання різних свідоцтв та дозволів, реєстрація майна. На мою думку, переведення цих послуг у електронну сферу суттєво знизить рівень корупції та хабарництва.

Працювати над створенням Єдиного Контакт Центру на подібні одноіменного центру у Королівстві Бахрейн.

І, обов'язково, мати бажання, докладати зусилля, йти впевнено до мети і розбудовувати власну національну ефективну систему електронного урядування.

Список використаних джерел:

1. Баранов О. Електронний уряд в Україні? Буде! Коли? / О. Баранов // Дзеркало тижня. – № 1 (376), 5 – 18 січня 2002 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zerkalo-nedeli.com>
2. Вершинин М. «Электронное правительство» в XXI веке / М. Вершинин [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pr-news.spb.ru/publicat/>
3. Демократичне врядування. Науковий вісник. - 2009. – Вип.4 – 5с.
4. Електронний уряд столиці енергетиків [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.en-dar.com/?str3=new_e&in=1712
5. Ємельяненко О. Традиційний та електронний уряд: концептуальні відмінності / О. Ємельяненко // Віче. – 2008. – № 2. – С. 20 – 22.
6. Інформаційна політика: навчальний посібник / Георгій Георгійович Почепцов, Світлана Анатоліївна Чукут. – 2-ге вид., стереотип. – Київ – Знання, 2008. – 663с.
7. Інформаційна система «електронний уряд» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.znannya.org/?view=concept:421>
8. Казахстанская правда «Е-ПРАВИТЕЛЬСТВО ДОЛЖНО ПРЕДУГАДЫВАТЬ ЖЕЛАНИЯ НАСЕЛЕНИЯ – ГЛАВА УПРАВЛЕНИЯ E-GOV БАХРЕЙНА». [Електронний ресурс] - <http://www.m.kazpravda.kz/news/view/27558>
9. Концепція розвитку електронного урядування в Україні / О.А. Баранов, М.С. Демкова, С.В. Дзюба, А.В. Єфанов, І.Б. Жилияєв, Е.Л. Клепець, Т.В. Попова, І.А. Рубан, А.І. Семенченко, С.А. Чукут. За ред. А.І. Семенченко, 2009р. - 15с.
10. Кошкин А. Проект «электронного правительства»: мировой опыт и российские перспективы. Государство и «информационная революция» / А. Кошкин // Проблемы подолання «цифрової нерівності» у Росії і країнах СНД : Матеріали міжнародного семінару. – М., 2000. – 156 с. [Електронний ресурс] –

- Режим доступу :
- http://pidruchniki.ws/13500826/politologiya/elektronniy_uryad_problemi_prioriteti
11. Необходимость внедрения электронного правительства [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.kaluga-gov.ru/статья/необходимость-внедрения-электронного-правительства>
  12. Несторенко О. Інформаційне суспільство, електронна Україна та геоінформаційні технології // http://www.ecomm.kiev.ua/gis/gis_usage.
  13. Развитие электронного управления в Украине: Институциональный аспект. Колесніченко І. М. – 2014.-6с.
  14. Сморгунув Л. В. Электронное правительство, менеджмент знания и административные реформы / Л. В. Сморгунув // ПОЛИТЭКС, 2005. – № 2. – С. 213 – 225.
  15. Соколова М. А. Электронное правительство и электронное управление: к вопросу об иерархии понятий / М. А. Соколова // Технологии информационного общества – Интернет и современное общество: Труды VIII Всероссийской объединенной конференции (Санкт-Петербург, 8 – 11 ноября 2005 г.). – СПб., 2005. – С. 162 – 163.
  16. Технології електронного урядування: Навчальний посібник. – Київ: Вид-во ДУС, 2006. – 225 с.
  17. Ткаченко А. Теоретичне розуміння та суть поняття «електронного уряду» / А. Ткаченко [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://conferences.neasmo.org.ua/node/1312>
  18. Урядовий портал Королівства Бахрейн. [Електронний ресурс] - <http://tstwsl.cio.gov.bh>
  19. Фолис Надія «Характеристика стану сучасних урядових порталів обласних центрів України». [Електронний ресурс] - <http://webstyletalk.net/node/985>
  20. Bahrain's e-Government Journey (pp.26). [Електронний ресурс] - <http://css.escwa.org.lb/ICTD/3233/26p2.pdf>

21. Comparative E-Government Christopher G. Reddick (pp. 700) [Электронный ресурс]. Режим доступа - http://books.google.com.ua/books?id=EZEeqAdvwDgC&pg=PA80&lpg=PA80&dq=services+e+government+bahrain&source=bl&ots=W-3gIz3ov_&sig=HQ81xr7JkOm1-iLJ8QWcITcbidM&hl=ru&sa=X&ei=OZ18VMmbD8v3apPugagD&ved=0CDsQ6AEwBTgK#v=onepage&q=services%20e%20government%20bahrain&f=false
22. Die Zukunft Des Offentlichen by Birger P. Priddat, Nico Stehr, Stephan A. Jansen (2007, Book, Illustrated) [Электронный ресурс]. Режим доступа - http://catalog.ebay.com/Die-Zukunft-Des-Offentlichen_ISBN-10_3531152823_ISBN-13_9783531152820-/64341979?_fcls=1&_pcatid=&_tab=2
23. E-Government Authority Kingdom of Bahrain. [Электронный ресурс] - <http://www.sts.com.jo/Pages/Content.aspx?ListItemID=31>
24. E-governmentsurvey 2012 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.un.org/en/development/desa/publications/connecting-governments-to-citizens.html>
25. Kingdom of Bahrain e-Government Program (pp.28). [Электронный ресурс] - <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/unescwa/unpan015333.pdf>
26. United Nations E-Government Survey 2014 (pp. 284). [Электронный ресурс]. Режим доступа - http://unpan3.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2014-Survey/E-Gov_Complete_Survey-2014.pdf